

Tematski številki *Prispevkov za novejšo zgodovino* na pot

Zgodovinarke in zgodovinarji pri historiografskem pisanju sebe ne postavljamo v ospredje. Ego dokumenti, dnevniški zapiski in spomini so lahko odličen vir, vendar ne morejo nadomestiti zgodovinopisja. Stranska posledica omenjene lastnosti zgodovinarskega ceha je relativna nevidnost avtorjev zgodovinskih del, še zlasti pri člankih. Ko jih beremo, ne razmišljamo toliko o njihovih motivih in kontekstih, v katerih so nastajali, ampak nas – vsaj običajno – zanimajo opisi in interpretacije obravnavanih zgodovinskih tem. In vendar med tekstom in kontekstom obstaja več vezi, ki so za razumevanje preteklosti in zgodovinopisja lahko ključne. Kakšni so vzgibi in motivi pisanja in kakšen je njihov interpretativni doseg? Nikakršna skrivnost ni, da lahko isto besedilo beremo zelo različno.

Gotovo bi bilo neverodostojno, če bi trdili, da pri izbiri tematike za posebno številko na nas ni vplivala pandemija covida-19, ki je v letih 2020 in 2021 spremenila potek naših življenj. Prav tako bi bila neosnovana trditev, da smo z izbiro tematike zgolj skočili na vlak popularnih tem med epidemijo. Socialna in politična zgodovina bolezni je vedno aktualna, raziskovalke in raziskovalci na Inštitutu za novejšo zgodovino so se teh tematik lotevali, že davno preden smo se soočili s pandemično resničnostjo. Povod za posebno številko s tematiko bolezni je bila uspešna prijava programske skupine Idejnopolični in kulturni pluralizem in monizem na Slovenskem v 20. stoletju (P6-0281) na razpisu za povečanje financiranja raziskovalnih programov v zvezi s pandemijo COVID-19 z raziskovalno tematiko Politična zgodovina HIV/aidsa v Sloveniji 1985–1997. Z boleznimi se je na INZ tradicionalno ukvarjala predvsem programska skupina, ki raziskuje gospodarsko in socialno zgodovino (P6-0280, Podobe gospodarske in socialne modernizacije na Slovenskem v 19. in 20. stoletju), pri programski skupini s fokusom na politični zgodovini imamo s tem manj izkušenj. Zato smo se odločili, da pri posebni številki združimo moči. Programska skupina za raziskavo politične zgodovine je pripravila tri temeljne raziskave o soočenju z aidsom v Sloveniji (in Jugoslaviji). Gospodarska in socialna programska skupina je prispevala sklop treh primerov soočenja z boleznimi v slovenskem (in jugoslovanskem) zgodovinskem prostoru: s špansko gripo, malarijo in poklicnimi boleznimi. Umeščanje aidsa v kontekst omenjenih bolezni ima močan komparativni potencial. Čeprav imata sklopa različne perspektive – v sklopu o aidsu avtorji uporabljajo koncepte politične zgodovine, sklop o ostalih boleznih pa uporablja socialnozgodovinsko in antropološko perspektivo –

lahko v ozadju obravnavanih primerov najdemo ista temeljna vprašanja: Kako se družba sooča z boleznimi? Kakšne mehanizme uporablja? Kdaj bolezen ignorira in kdaj se angažira? Kdaj pride do izraza solidarnost in kdaj diskriminacija? Kakšno vlogo ima znanost? Kaj je z državo? Kakšna je njena vloga?

Marko Zajc